

Räkna på matsvinn

Matematik | åk 8–9

Eleverna får räkna på matavfall och matsvinn utifrån verkliga exempel från skolor och Sverige som helhet.

Syfte och mål

Eleverna får inblick i hur mycket mat som blir svinn i samhället och i skolor specifikt, samtidigt som de tränar på olika moment i det centrala innehållet i matematik. Genom att göra beräkningar baserade på uppmätt matsvinn från skolor lär sig eleverna hur mycket mat som slängs och att tänka efter innan de slänger mat.

Koppling till läroplanen

Matematik

- Metoder för beräkningar med tal i bråk- och decimalform vid överslagsräkning, huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Variablers användning i algebraiska uttryck, formler, ekvationer och funktioner.
- Metoder för beräkning av area, omkrets och volym hos geometriska objekt, samt enhetsbyten i samband med detta.
- Procent och förändringsfaktor för att uttrycka förändring samt beräkningar med procent i vardagliga situationer och inom olika ämnesområden.
- Formulering av matematiska frågeställningar utifrån olika situationer och ämnesområden.

Förkunskaper

Eleverna bör ha grundläggande kunskaper om:

- Uttryck med parenteser (teckna, beräkna, förenkla)
- Multiplikation och division av bråk i blandad form och decimalform
- Teckna ekvationer och ekvationslösning med variabler
- Procent, procentenheter
- Cirkelar (pi, omkrets och area).

Tidsåtgång och arbetsätt

1-2 lektioner. Enskilt arbete, genomgång i helklass, ev diskussion i smågrupper.

Material

- Arbetsblad, ett ex per elev
- Miniräknare
- Linjal och gradskiva

Genomförande

Inledning

Inled lektionen med ett samtal i helklass:

- Prata om skillnaden på matavfall (mat som slängs som inte går att äta) och matsvinn (mat som slängs men som hade kunnat ätas upp).
- Låt eleverna fundera kring vad det är som gör att matsvinn uppstår hemma, i skolan eller på restauranger.
- Repetera eventuellt uträkningar av procent, multiplikation och division av bråk, ekvationer med variabler, cirkelns area och omkrets.

Enskilt arbete

Låt eleverna lösa uppgifterna på arbetsbladet, antingen enskilt eller i smågrupper.

Tips! Sammanfatta efter varje avsnitt och gå igenom de beräkningar som gjorts. Repetera sedan vad de behöver kunna inför nästa avsnitt innan eleverna fortsätter arbeta.

Kommentar: Avfallsmängderna kan ha ändrats sedan uppgifterna gjordes. För aktuella värden, se t.ex. Naturvårdsverkets statistik. Värdena i tabellen i uppgift 1 är från 2024, förutom de två sista som är från 2023.

Avslutning

Sammanfatta och gå igenom rätt svar på uppgifterna, se separat fil med facit.

Diskutera för att knyta an till matsvinnfrågan, antingen i helklass eller enskilt-par-alla (EPA). Exempel på diskussionsfrågor:

- Hur kommer det sig att mest matsvinn uppstår i hushållen? Var det vad ni väntade er?
- Av de 34 kg (år 2025) matsvinn som varje person slänger är 16 kg sådant som hamnar i soporna (matavfallspåsen) och 18 kg är mat och dryck som hålls ut i avloppet – det är matsvinn som man ofta inte tänker på. Visste ni att så mycket mat spolas ner? (En av de vanligaste produkterna som blir svinn på detta sätt är kaffe.)
- Hur många av er äter pizzakanten och hur många slänger den? Om det blir pizza över, brukar ni spara den och äta vid ett senare tillfälle eller slängs den?
- Vad kan man göra för att undvika svinn? *Obs!* Viktigt att prata om detta utan att skuldbelägga.
- Vad tycker ni att skolan kan göra för att underlätta för eleverna att minska matsvinnet? Hur kan ni som elever påverka detta?
- Vad tror ni att det slängs mest av i vårt eget skolkök? Vilken typ av råvara eller maträtt?
- Ibland slängs mer mat när det är elevernas favoriträtter, varför tror ni att det är så? Vad kan ni själva göra för att undvika detta? (Svar: En av anledningarna är att man då tar mer än man egentligen orkar, troligtvis för att man "äter med ögonen" och kan vara rädd att maten ska ta slut.)
- Varför tror ni att tacogrytan har ett högre klimatavtryck än potatisen? (Svar: Nötkött har ett väldigt högt klimatavtryck, dels pga kornas foder, dels pga att de pruttar ut metangas.)

Källor

<https://www.naturvardsverket.se/49501f/globalassets/media/publikationer-pdf/8900/978-91-620-8908-5.pdf>

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/sveriges-befolkning/>

<https://www.konsumentverket.se/ekonomi/vad-kostar-maten-varje-manad/>

<https://recept.se/artikel/sveriges-10-popularaste-pizzor>

<https://www.landsbygdsnätverket.se/pagang/nyheter/nyhetsarkiv/okatintresseforsvenskostpapizzan.5.1dfdac1f180cecba57463cd4.html>

<https://www.ri.se/sites/default/files/2024-01/RISE%20%C3%96ppna%20listan%202.2%202023.pdf>